

Regijski park Snežnik – kaj o ustanovitvi pravijo domačini

Po pričakovanjih je regijski park Snežnik med predvidenimi večjimi državnimi zavarovanimi območji najbližje ustanovitvi. Območje se je s prvotne pobude za Notranjski park s površino 150 km² (predlog leta 1985) povečalo na 1000 km² (predlog 1997), kar je več kot Triglavski narodni park. Zajemal naj bi porečje kraške Ljubljane in snežniške gozdove.

Prvo idejo za zavarovanje kraških parkov je pred 35 leti objavil Rok Golob v reviji Varstvo narave (1967). Vzhodni kraški park naj bi obsegal Planinsko polje, Postojno in Cerkniško jezero. Kasneje je bil poimenovan Notranjski park, nato Notranjsko-snežniški park in sedaj park Snežnik. Park Snežnik naj bi segal od Planinskega jezera na severu do meje s Hrvaško na jugu ter od vznožja Nanosa na zahodu do Loškega Potoka na vzhodu, na ozemlje osmih občin.

Mnenje domačinov – ali ga poznamo?

V Sloveniji nimamo sistematičnih raziskav o tem, kako na ustanavljanje parkov gledajo lokalni prebivalci. Izčrpnjšo podobo sta doslej dali le družboslovna študija D. Kosa, A. Hočevarja in F. Adama za načrtovani krajinski park Dragonja in analiza A. Barbič za tri vasi v Parku Škocjanske jame.

Zato žal ne poznamo trenutnega odnosa ljudi, ki naj bi živeli v predvidenem parku Snežnik, saj javnomnenjska raziskava ni bila izvedena. O tem, kako na ustanavljanje regijskega parka Snežnik gledajo tamkajšnji prebivalci, lahko sklepamo na podlagi razprav županov in občinskih svetnikov.

Ministrstvo za okolje in prostor je pozimi 2001/2002 vsem osmim občinam načrtovanega parka predstavilo osnutek uredbe o regijskem parku Snežnik in jih prosilo za njihove komentarje. Najprej je gradivo predstavilo županom in ga na podlagi pripomb županov spremenilo (od 41 predlogov županov za spremembo uredbe je bilo polovica upoštevanih).

O osnutku so nato razpravljali občinski sveti. Pripomb, vprašanj in pobud svetnikov je bilo kar 430. Sklepamo lahko, da se v njih odraža večina negativnih stališč do predlagane ustanovitve parka. Zanimiv je podatek, da je bilo pripomb na posamezne režime v osnutku predpisa le približno četrtnina!

Vzroki za odklonilen odnos

Odzive predstavnikov lokalnih skupnosti lahko uvrstimo v nekaj skupin:

Problematicen je odnos **lokalna skupnost – država**. Očitno je centralizem - park se ustanavlja iz Ljubljane. Na park se projecirajo negativne izkušnje z drugimi državnimi institucijami.

Čutiti je izredno močno **nezaupanje**. Nekateri so prepričani, da so omejitve prikrite: »Ne verjamem, da niste nastavili min«, drugi pričakujejo, da bo država predpis kmalu spremenila.

Park je **eksogeni interes**. Park se ne ustanavlja za domačine, temveč za interese tujcev; domačini bodo omejeni, da bodo tu v naravi uživali tujci. »Prepričan sem, da se park dela zaradi lovskega lobija, da bodo sem hodili lovci iz Evrope.«

Park je **nepotreben**. Za varstvo narave znajo skrbeti domačini sami ali pa »narava zna poskrbeti zase«.

Park **omejuje razvoj**. Lokalne skupnosti se ne bodo mogle razvijati tako kot drugje, kjer parka ni. »Prebivalci želijo, da ne bi bili drugorazredni«

Park **omejuje obstoječe pravice**. Domačini bodo potisnjeni nazaj v zgodovino, izgubili bodo pravice, ki jih že imajo: »postanemo na koncu indijanski rezervat«. Za mnoge naravni park pomeni prepoved gradnje, izkoriščanja gozdov, lova, uživanja svoje lastnine: »Ne boš smel peljati družine v svoj gozd«

Park bo **naravi škodoval**. Povečan obisk bo imel negativne posledice na naravo.

Lokalne skupnosti **ne soodločajo**. Večkrat se je pojavila zahteva po soglasju občine ali referendumu pred ustanovitvijo parka: »Lepo bi bilo, če bi bila občina soglasjedajalec k aktu o razglasitvi.«

Koristi od parka so **nepravično** porazdeljene. Domačini opažajo, da denar ne pride k njim, temveč imajo koristi drugi: strokovnjaki od drugod, Ljubljana.... »Subvencije iz EU bodo res prišle, a 85-90% jih bo ostalo v Ljubljani.«

Zaradi omejitev v parku so potrebna nadomestila, **odškodnine**, subvencije ali renta. Ta zahteva lahko izhaja iz predpostavke, da so lokalne skupnosti oškodovane, zato naj jim država povrne zmanjšan dohodek, ali pa gre za enostavno izmenjavo: če država hoče park, naj ga plača.

Država s parkom ne misli resno. Proračunska sredstva, ki jih je država namenila za prvo leto delovanja parka, so župani in svetniki označili za bistveno prenizka.

Javna podoba nekaterih drugih slovenskih naravnih parkov. Podoba se je v preteklosti oblikovala zlasti z mediji: »V Triglavskem narodnem parku so Trentarji kot Indijanci.«

Kaj čaka načrtovane parke?

Slovenija namerava do leta 2008 med naravne parke (narodne, regijske in krajinske parke – zakon te tri tipe parkov poimenuje "širša zavarovana območja") uvrstiti okrog 30% svojega ozemlja. Je ta načrt uresničljiv? Ima zadostno podporo na državni ravni in med domačini?

Na primeru Snežnika krajevne intelektualne elite – z nekaj izjemami – podpore parku niso izražale. Nezaupanje in odpor domačinov in tamkajšnje industrije, zlasti v Loški dolini, je že prinesel prve posledice. Območje predvidenega parka se je zmanjšalo za približno četrtino. Prvotnemu konceptu parka - zajeti kraški sistem Ljubljaniče - se je bilo potrebno odpovedati.

Dve kraški polji, Babno polje in pretežni del Loškega polja, sta sedaj izločeni iz parka, izgubljena je tudi povezava z gozdovi na Kočevskem.

Možnih nadaljnjih razpletov je več. Morda bo javno izražen odnos do parka postal bolj pozitiven, ker ga bodo aktivno podprli nekateri podjetniki (zlasti s področja turizma, rekreacije), mladi izobraženci (parkovna uprava, turizem ipd. kot možnost zaposlitve), lokalne nevladne organizacije, društva, posamezniki, ki so ljubitelji narave, ter prebivalci nekaterih območij, ki jim park prinaša upanje.

Verjetna pa je tudi druga možnost: da se bo nezaupanje do države še stopnjevalo, stereotip o parku, ki ovira razvoj, pa še krepil.

Morda bo potrebno razmišljati tudi o alternativnih poteh, na primer o "parku v ustanavljanju", s katerim bi pridobili zaupanje domačinov. Ali o parku, ki ga skupaj ustanovijo država in občine. Možnosti je zagotovo še več.

Viri:

1. Adam, Frane, 1999. Kulturno-socialni profil vasi ob Dragonji. Prispevek k strokovnim utemeljitvam parka Dragonja. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
2. Barbič, Ana, 1995. Regijski park Škocjanske jame, Prebivalci prevzamejo pobudo. Biotehniška fakulteta, Ljubljana.
3. Kos, Drago in Marjan Hočevar, 1999. Integralna revitalizacija mestnega jedra Kopra in istrskega podeželja. Poročilo o raziskovalnem seminarju. Open society institute Slovenia in Fakulteta za družbene vede – Center za prostorsko sociologijo, Ljubljana.
4. Nacionalni program varstva okolja, 1998. Ministrstvo za okolje in prostor - Uprava RS za varstvo narave, Ljubljana.
5. Simić, Marko et al, 1993. Naravovarstvene smernice za urejanje prostora na območju predlaganega Notranjskega regijskega parka, Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, Ljubljana.
6. Sočan, Lojze idr., 2000. Strategija razvojne prenovе Notranjsko-kraške regije (NKR), Inštitut za strateške študije, Ljubljana.

mag. Breda Ogorelec, Ministrstvo za okolje in prostor - Agencija RS za okolje, Ljubljana.

Objavljeno v reviji Kras, št. 52, 2002, str. 34-35